

Työ- ja elinkeinoministeriö

VN/1453/2025

Lausunto pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

Elintarviketeollisuusliitto (ETL) kiittää mahdollisuudesta lausua pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta.

Huomioita toimialakohtaisista etenemisvaihtoehdoista (suunnitelman luku 3)

ETL pitää suunnitelman luonnosta hyvänä lähtökohtana pitkän aikavälin ilmasto- ja energiapolitiikan kehittämiseksi. ETL kuitenkin korostaa, että elintarviketeollisuuden roolia ja sen tarjoamia ratkaisuja tulisi nostaa nykyistä vahvemmin esiin osana koko ruokaketjun ilmastotoimia, sillä sen osalta suunnitelma painottuu tällä hetkellä voimakkaasti alkutuotantoon. Vaarana on, että teollisuuden tarjoamien ratkaisujen potentiaalia ei tunnisteta osana ilmasto- ja energiapolitiikan kokonaisuutta, ja alan innovatiiviset ratkaisut jäävät hyödyntämättä laaja-alaisesti, vaikka ne ovat keskeisiä pitkän aikavälin päästövähennysten toteutumisen kuin huoltovarmuuden vahvistamisen kannalta. Monilla toimenpiteillä on potentiaalia edistää näitä molempia, mutta ne edellyttävät merkittäviä investointeja ja uuden teknologian käyttöönottoa koko ruokaketjulta. Ruokaketjun päästövähennysten toteuttamisen lähtökohtana on alan kannattavuus ja elinvoimaisuus, ja siksi on olennaista, että myös kannustimien merkitys ruokaketjun päästövähennysten vauhdittamisessa tunnistetaan. Ilmastotavoitteet tulisikin sovittaa yhteen niin ruoantuotannon kilpailukyvyn turvaamisen kuin ruokaturvan varmistamisen kanssa ilmasto- ja energiapolitiikassa.

Suunnitelman toimialakohtaisissa etenemisvaihtoehdoissa tulisi vahvemmin tunnistaa ja nostaa esiin elintarviketeollisuuden ratkaisut ja TKI-panostukset, jotka edistäisivät koko arvoketjun vähähiilisyyttä. Alalle keskeisiä teknologioita ovat uusiutuvan energian ja etenkin biokaasun tuotanto ja käyttö, fossiilivapaat lannoitteet kuten kierrätyslannoitteet ja vedystä jalostettava vihreä ammoniakki, hiilidioksidin talteenotto ja varastointi sekä sähköisen liikenteen infrastruktuurin kehittäminen. Lisäksi vähähiilisen ja kotimaisen tuotetarjonnan lisäämisellä on potentiaalia sekä ilmastotavoitteiden että huoltovarmuuden näkökulmasta. Suomessa on kehitettävä kestävien ruokainnovaatioiden kotimaista jatkojalostusta ja näiden tuotantoa on skaalattava teolliseen mittakaavaan. Näiden kaikkien toimien kehitystä voidaan vauhdittaa investointituilla, verohelpotuksilla ja vakaalla sääntely-ympäristöllä. On myös turvattava kasvinjalostuksen mahdollisuudet tuottaa ilmastomuutokseen sopeutuvia Suomen olosuhteisiin soveltuvia kasvilajikkeita, jotka vastaavat myös elintarviketeollisuuden tulevaisuuden tarpeisiin.

Elintarviketeollisuuden kestävyys perustuu luonnosta saatavien raaka-aineiden optimaaliseen hyödyntämiseen. Pitkällä aikavälillä kiertotalouteen ja resurssitehokkuuteen perustuvat ratkaisut kasvattavat merkitystään. Eläin- ja kasvitutannon väliset riippuvuudet ovat olennainen osa kiertotaloutta. Eläintuotannosta syntyvä lanta sisältää arvokkaita ravinteita, joita voidaan hyödyntää kasvitutannossa lannoitteina. Vastaavasti kasvitutannon sivuvirtoja voidaan käyttää rehuna tai biokaasun tuotannossa. Nämä parantavat ravinnekiertoa, resurssitehokkuutta sekä vähentävät riippuvuutta ulkomaisista lannoitteista. Biokaasun tuotanto teollisessa mittakaavassa voi saada aikaan myös päästövähennyksiä koko ruokaketjussa. Lisäksi biokaasu on tällä hetkellä merkittävin käytössä oleva uusiutuva kaasu ja sen käyttöä voidaan lisätä erityisesti raskaassa liikenteessä ja merenkulussa.

Puuttuuko suunnitelmassa kuvattujen kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien joukosta joku keskeinen menetelmä (suunnitelman luku 4)

Suunnitelmassa kiertotalouden potentiaali mainitaan lyhyesti ja todetaan, että sen merkitys voi tulevaisuudessa moninkertaistua. ETL katsoo, että kiertotalouden rooli tulisi kuvata suunnitelmassa laajemmin ja konkreettisemmin, esimerkiksi biokaasun ja biopohjaisten lannoitteiden tuotannon sekä sivuvirtojen hyödyntämisen kautta, sillä nämä ratkaisut voivat merkittävästi vähentää päästöjä muiden hyötyjen lisäksi.

ETL huomauttaa lisäksi, että digitalisaation ja datan hyödyntäminen ruokaketjun päästövähennyksissä saa suunnitelmassa liian vähän huomiota. Data ja digitalisaatio ovat keskeisiä sekä ruokaketjun päästövähennyksissä että kiertotalouden vauhdittamisessa. Ne mahdollistavat tuotantoprosessien optimoinnin, hävikin ja päästöjen kustannustehokkaan vähentämisen ja seurannan, resurssitehokkuuden vahvistamisen sekä auttavat kohdentamaan kestävyyttä edistävät toimet sinne, missä niiden vaikutus on suurin. Lisäksi datan kahdensuuntainen liikkuvuus ruokaketjun toimijoiden välillä on ratkaisevaa, jotta tietoa voidaan hyödyntää tehokkaasti päätöksenteossa ja innovaatioissa. Datan avulla voidaan myös lisätä kuluttajien tietoisuutta ruoantuotannon ilmasto- ja ympäristövaikutuksista. Läpinäkyvyyttä edistäisivät alan yhtenäisten laskentamallien kehitys ja käyttö, jotka tukevat koko ruokaketjun ympäristöjalanjäljen hallintaa.

Lisätiedot:

Vastuullisuusjohtaja Satumaija Levón, ETL, satumaija.levon@etl.fi, puh. 040 752 8537

Vastuullisuuden ja kestävä kehityksen asiantuntija Laura Aalto, ETL, laura.aalto@etl.fi, puh. 040 525 0395